

© Andrey Burmakin - Fotolia

CCBE Info

Numer 44
Lipiec-sierpień 2015

Chroniąc wolności słowa prawników Zwalczanie nielegalnego podsłuchiwanie prawników i obywateli Apel o silne i niezależne gwarancje dla krajowego systemu gromadzenia danych

CCBE podejmuje interwencje w sprawach sądowych, a także w innych przypadkach, zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym, jeżeli dana sprawa dotyczy podstawowych wartości zawodu i ochrony najważniejszych wolności obywatelskich. Niniejsze wydanie CCBE-INFO obejmuje trzy kluczowe sprawy z 2015 roku, w których CCBE była stroną, a które dotyczyły wolności słowa i prawa obywateli do poufnego porozumiewania się z prawnikiem.

CHRONIĄC WOLNOŚCI SŁOWA PRAWNIKÓW

Prawnicy odgrywają kluczową rolę jeśli chodzi o obronę wolności słowa, zarówno na sali sądowej jak i poza nią, niejednokrotnie poprzez wytyczanie nowych granic orzecznictwa w prowadzonych sprawach, lub też działając w imieniu osób pozbawionych możliwości wypowiedzi przed instytucjami wymiaru sprawiedliwości.

Prawnik Olivier Morice został skazany przez sąd francuski w 2008 roku za kwestionowanie bezstronności sędziów odpowiedzialnych za śledztwo w sprawie zabójstwa sędziego Bernarda Borrela w 1995 roku w Dżibuti, w konsekwencji czego wniesiony został przez niego pozew do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. CCBE interweniowała w tej sprawie jako strona trzecia w celu zapewnienia silniejszych gwarancji dla wolności słowa w całej Europie.

Trybunał w wyroku Wielkiej Izby w dniu 23 kwietnia br. uznał, że Francja naruszyła artykuł 6 § 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego) oraz artykuł 10 (wolność wypowiedzi) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Wielka Izba zauważyła, że powód wyraził swoje zdanie opierając się na materiale faktycznym, a także że jego wypowiedzi były częścią publicznej debaty ponieważ odnosiły się do funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

«Cieszymy się z pozytywnego obrotu tej sprawy», stwierdziła Prezydent CCBE Maria Ślęzak, «Wolność słowa prawników gwarantuje, że mogą oni przyczynić się do prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości oraz wzmocnić zaufanie do niego ze strony społeczeństwa.»

Więcej informacji: [\[Morice v France\]](#)

ZWALCZANIE NIELEGALNYCH PODSŁUCHÓW PRAWNIKÓW I OBYWATELI

Kancelaria Prakken d'Oliveira stała się obiektem szczególnego zainteresowania zarówno cywilnych, jak i wojskowych służb specjalnych w Holandii, mówi Michiel Pestman, prawnik w kancelarii. Jego współpracownicy podejrzewali, że w pewnym momencie linie telefoniczne kancelarii były na podsłuchu.

Po tym jak do specjalnej Komisji, która nadzoruje służby bezpieczeństwa została złożona skarga, minister spraw wewnętrznych Holandii przyznał, że tamtejsza agencja wywiadu i bezpieczeństwa (AIVD) szpiegowała kancelarię od 2003 roku, przysłuchując się rozmowom z klientami i osobami trzecimi. Ministerstwo uznało jednak, że jak dotąd nie zaistniała potrzeba zmiany procedury zakładania podsłuchów przez służby specjalne.

Kancelaria jest zdania, że rozmowy z klientami nie powinny być w żadnym przypadku podsłuchiwane bez uprzedniej zgody sądu, oraz że w sytuacjach kiedy tajne służby zamierzają prowadzić inwigilację prawników, powinny istnieć jasne i powszechnie znane procedury z

udziałem sędziego regulujące te zagadnienia.

Kancelaria wniosła pozew przeciwko Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej z żądaniem wprowadzenia procedury uprzedniego zezwolenia sądu w przypadku, kiedy dochodzi do inwigilacji prawników. CCBE interweniowała w tej sprawie w charakterze strony trzeciej.

W dniu 1 lipca br. sąd wydał wyrok nakazując holenderskiemu rządowi zaprzestania w przeciągu sześciu miesięcy wszelkich form przechwytywania danych dotyczących wymiany informacji pomiędzy prawnikami i klientami. Państwo holenderskie musi dostosować swoje obecne regulacje w tym kontekście, szczególnie jeśli chodzi o te dotyczące agencji bezpieczeństwa i nadzoru nad prawnikami. Rząd w Hadze musi także zapewnić powołanie niezależnego organu, który będzie sprawował efektywną kontrolę w tej kwestii.

Sąd orzekł również, że informacje uzyskane podczas inwigilacji prawników mogą być

przekazane prokuratorowi tylko wtedy, jeżeli niezależny organ zbadał uprzednio czy i na jakich warunkach agencjom bezpieczeństwa wolno było założyć podsłuch. Sąd orzekł, że obecne środki bezpieczeństwa są niewystarczające w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Decyzja ta może zatem wpłynąć na procedury pracy agencji wywiadowczych innych państw członkowskich Rady Europy.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Holandii ogłosiło 14 lipca br., że zostanie złożone odwołanie od orzeczenia sądu. CCBE złoży swoje pisemne uwagi w sierpniu w związku z zaplanowanym na wrzesień przesłuchaniem stron.

Więcej informacji pod następującymi linkami: [\[holenderski wywiad podsłuchuje prawników\]](#); [\[CCBE w sądzie w związku z podsłuchami prawników\]](#); [\[CCBE wygrywa sprawę z rządem holenderskim\]](#).

APEL O SILNE I NIEZALEŻNE GWARANCJE DLA KRAJOWEGO SYSTEMU GROMADZENIA DANYCH

W dniu 23 lipca br. francuska Rada Konstytucyjna zaaprobowала rządowy projekt ustawy o działaniach wywiadowczych, orzekając o jego zgodności z ustawą zasadniczą. Swoje wątpliwości Rada zgłosiła jedynie co do niektórych artykułów projektu. Na prośbę francuskiej Krajowej Rady Adwokackiej CCBE interweniowała jako strona trzecia, argumentując że rządowy projekt niesie potencjalne zagrożenia dla zasady poufności komunikacji w stosunkach prawników i ich klientów.

Ustawa pozwala służbom wywiadowczym na przechwytywanie prywatnej korespondencji «w celu obrony i promowania podstawowych interesów narodu». CCBE wyraziła zaniepokojenie w odniesieniu do możliwości szerokiej interpretacji „względów interesu publicznego uzasadniających stosowanie podsłuchów” oraz braku niezależnego mechanizmu kontroli sądowej tego procesu.

Zastosowanie metod wywiadowczych może być dozwolone jedynie przez Prezesa Rady Ministrów, po tym jak specjalny organ o nazwie Krajowa Komisja Kontroli Technik Wywiadu przedstawi swoją opinię.

Rada Konstytucyjna wzięła pod uwagę jeden z wniosków CCBE przyglądając się uważnie specjalnej procedurze przechwytywania informacji w przypadku «nagłych zagrożeń» i bez uprzedniego zezwolenia. Dzięki

temu zgodnie z wnioskiem CCBE procedura ta nie będzie stosowana w przypadku nadzoru prawników. Niemniej jednak Rada uprawomocnia użycie elektronicznego śledzenia danych wykorzystujących algorytmy. Uważa się bowiem, że metadane nie są objęte prywatnością komunikacji. CCBE żądała, aby nadzór ten ograniczał się do przechowywanych danych, które mogą ujawniać potencjalne zagrożenie, bez potrzeby przechowywania informacji dotyczących połączeń obywateli w celach ich późniejszego wykorzystania.

Zadanie nadzoru sądowego post factum zostało powierzone głównemu sądowi administracyjnemu, czyli Radzie Stanu, który razem z Krajową Komisją Kontroli Technik Wywiadu jest odpowiedzialna za badanie zachowania zasady proporcjonalności przy naruszaniu tajemnicy zawodowej.

Jednak aby nadzór ten był skuteczny, CCBE uważa za konieczne aby adwokat wyznaczony przez klienta miał dostęp do wszystkich dowodów, nawet niejawnych, będących w posiadaniu służb wywiadowczych.

Więcej informacji: [\[CCBE interweniuje przed francuską Radą Konstytucyjną\]](#).

NADCHODZĄCE WYDARZENIA

- 10-11/09:** *Komitet Stały, Bruksela*
- 17-18/09:** *Polsko-Ukraińskie Dni Prawnicze III, Kijów*
- 18/09:** *25. Rocznica Powstania Niezależnego Zawodu Prawnika Czech, Praga*
- 18-20/09:** *Dni Adwokatury Bośni i Hercegowiny, Mostar*
- 25/09:** *Seminarium na temat mediacji CCBE i Adwokatury Białorusi, Mińsk*
- 30/09:** *Seminarium Stowarzyszenia Prawniczego Anglii i Walii, Londyn*